

Izabela Gaik-Bielawa

Patenty azjatyckie – dlaczego nie?

Jednym z głównych narzędzi pracy współczesnego badacza, działającego w realiach społeczeństwa informacyjnego, są naukowe bazy danych. Współczesne bazy posiadają szerokie możliwości przeglądu bogatego piśmiennictwa z danej dziedziny nauki i z wielu krajów świata. W pełnotekstowych bazach danych, użytkownicy mają dostęp do różnych form publikacji. Są to zarówno artykuły jak i opisy patentowe. Wśród literatury dla przedstawicieli nauk technicznych, istotną rolę pełni literatura patentowa, którą można znaleźć na przykład w bazach: Chemical Abstracts [<http://scifinder.cas.org/>], Reaxys [<http://www.reaxys.com/>] oraz Espacenet [<http://pl.espacenet.com/>].

Wobec szybkiego rozwoju gospodarki krajów azjatyckich, jednym z częstszych problemów, na jakie natrafiają badacze, są patenty z tego regionu, udostępniane w języku oryginału. Czy rezygnacja z zapoznania się z najświeższymi patentami chińskimi jest konieczna? Jak nieodpłatnie przetłumaczyć tekst dokumentu? Jest to możliwe. Obok całej rzeszy oferowanych tłumaczeń płatnych, wykonywanych przez profesjonalistów, istnieją także darmowe tłumaczenia maszynowe. Te drugie, jak pisze Europejski Urząd Patentowy (EPO) [<http://www.epo.org/>], nie gwarantują „pełnej zrozumiałości”. Zapewne nie są one idealnie dokładne i nie mogą się równać ze swoimi odpowiednikami przetłumaczonymi przez człowieka, jednak można oczekiwać, że nawet tłumaczenie niskiej jakości pozwoli udostępnić wiedzę w nich zawartą większej liczbie zainteresowanych podmiotów i przyczyni się do zniesienia bariery językowej.

Ogólnie mówiąc tłumaczenie automatyczne jest to zagadnienie z pogranicza matematyki, informatyki i lingwistyki. Wiele tłumaczeń jest realizowanych metodami statystycznymi. Korzysta się z dużej bazy tekstów i za pomocą algorytmu generuje najbardziej prawdopodobne tłumaczenie. Jest to zadanie trudne, ponieważ tłumaczenie stanowi twórczy proces i niezbędna jest nie tylko wiedza lingwistyczna, ale także, co nie zawsze brane jest pod uwagę, wiedza o otaczającym nas świecie, którą posiada każdy tłumacz, a którą trzeba zastosować w programach tłumaczących w inny sposób. Od zaawansowania programu zależy zrozumiałość danego tekstu. Historycznie rzecz ujmując: pierwsze odnotowane pomysły tłumaczy automatycznych pochodzą już z XVII w., lecz nie było możliwości ich realizacji.

Dopiero nadejście komputerów pozwoliło tej dziedzinie „rozwijać powoli skrzydła”. Pierwsze maszyny tłumaczące pojawiły się w 1933 r. i wykorzystywano je głównie w wojskowości.

W tej prezentacji omówione będą dwie drogi uzyskania maszynowego tłumaczenia azjatyckich patentów, w tym: chińskich, japońskich, koreańskich. Rozpocznę od przedstawienia patentów chińskich. Pierwszym sposobem jest wyszukiwanie przez anglojęzyczną stronę Narodowego Urzędu Własności Intelektualnej Chińskiej Republiki Ludowej (SIPO) [<http://english.sipo.gov.cn/>] natomiast drugą opcją jest serwis Europejskiego Urzędu Patentowego (Espacenet) [<http://pl.espacenet.com/>]. Polecam sprawdzenie obu stron, ponieważ zdarza się, że tłumaczenia nowszych patentów wykonuje tylko strona Espacenet, natomiast starsze zawiera strona SIPO.

W praktyce wyszukiwanie wygląda następująco. Należy skopiować chiński patent odnaleziony np. w bazie Chemical Abstracts, na platformie SciFinder. Kraj pochodzenia dokumentu rozpoznajemy po skrótce literowym, poprzedzającym numer patentu, w przypadku Chin - CN. Kopiujemy podkreślony na rysunku numer, pomijając przy tym wymienione wcześniej oznaczenie kraju.

Następnie przechodzimy do podstrony SIPO, przez wyszukiwanie zaawansowane *Advanced Search*. Otrzymujemy stronę, widoczną na slajdzie. Tutaj, w okno o nazwie *A. Publication Number* należy wpisać numer patentu i go wyszukać.

Wynik wyszukiwania, którym jest numer zgłoszenia patentowego i tytuł, jest linkiem i należy go otworzyć. Widoczna w prezentacji strona, zawierająca szczegółowe dane odnośnie patentu i jego abstrakt, posiada oznaczony na rysunku przycisk *Machine Translation*.

Po jego uruchomieniu otrzymujemy automatyczne tłumaczenie dokumentu w języku angielskim. Niedogodnością serwisu SIPO jest konieczność samodzielnego kopiowania tłumaczenia do edytora tekstu.

W drugiej proponowanej opcji wyszukiwawczej prezentuję automatyczne tłumaczenie dokumentów patentowych za pośrednictwem bezpłatnego serwisu Europejskiego Urzędu Patentowego - Espacenet. Znany z wcześniejszego wyszukiwania, przykładowy numer patentu, wpisujemy w główne okno wyszukiwawcze. Na slajdzie, widzimy podlinkowany i podświetlony na czerwono tytuł patentu, którego numer został wyszukany. Należy otworzyć prezentowany link.

Po uruchomieniu linku, pojawia się strona zawierająca dane bibliograficzne opisu patentowego. W miejscu, gdzie umieszczony jest abstrakt dokumentu, widzimy listę z wykazem kilkunastu języków na jakie można go przetłumaczyć. Wśród tych języków znajduje się także język polski. Kliknięcie w przycisk *Patent Translate* na tej stronie, tłumaczy tylko abstrakt na wybrany wcześniej język.

Aby otrzymać tłumaczenie całego patentu, należy wybrać z listy opcję *Oryginal dokumentu* a następnie przejść do pola *Opis*. Jak widać, rozwijana lista języków, jest mocno zredukowana. Wskazuje ona, że oryginał dokumentu można otrzymać tylko w języku angielskim.

Jak widzieliśmy wcześniej, inaczej jest w przypadku abstraktu, zostaje on przetłumaczony na wiele języków narodowych. Ostatnim krokiem jest uruchomienie *Patent Translate* i odczytanie zawartości dokumentu w języku angielskim

Jak widać, nie trzeba kopiować, jak w przypadku chińskiego serwisu SIPO, tłumaczenia do edytora tekstu. W miejscu wskazanym strzałką pobieramy wszystko w formacie PDF.

Polecamy zapoznanie się ze szczegółową prezentacją programu Power Point, autorstwa Agnieszki Bajdy oraz Izabeli Gaik-Bielawy, która krok po kroku opisuje sposób otrzymania tłumaczenia. Instrukcja ta, została umieszczona na stronie domowej Biblioteki Głównej Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego.

Podobnie, jak w przypadku patentów chińskich, proponuję zapoznać się z dwoma sposobami tłumaczeń japońskich patentów. Jeśli istnieje taka konieczność, zawsze można odwołać się do alternatywnego sposobu wyszukiwania, aby uzyskać interesujące nas tłumaczenie maszynowe. Ponadto, możemy także spotkać się z sytuacją, w której odnalezienie numeru patentu w danej bazie nie będzie możliwe. Także w takiej sytuacji, sprawdzamy drugą bazę.

Pierwszy sposób wyszukiwania to anglojęzyczna strona Japońskiego Urzędu Patentowego, zaś drugi – ponownie serwis Europejskiego Urzędu Patentowego.

Posłużymy się numerem patentu, wyszukany wcześniej np. w bazie Chemical Abstracts, na platformie SciFinder. Numer patentu: 2015017079. Patenty japońskie poprzedzone są skrótem kraju JP. Otwieramy anglojęzyczną wersję serwisu japońskiego Urzędu Patentowego. Klikamy w oznaczony strzałką link - Patent & Utility Model Number Search.

Aby serwis poprawnie wyszukał numer japońskiego patentu, należy go zapisać, oddzielając rok jego opublikowania od pozostałego numeru. Wpisujemy numer w okno o nazwie A: Publication of Patent Application., według wzoru (np. 2015-017079), Wyszukujemy.

Wynik wyszukiwania, którym jest numer zgłoszenia patentowego, to link i należy go otworzyć.

Otwiera się strona, zawierająca dane bibliograficzne opisu patentowego oraz angielski abstrakt. Aby otrzymać mechaniczne tłumaczenie całości, należy w przedstawionym w prezentacji oknie, wcisnąć kolejno Detail, następnie Detailed description. Niedogodnością serwisu JPO jest konieczność samodzielnego kopiowania tłumaczenia do edytora tekstu.

W serwisie Europejskiego Urzędu Patentowego, Espacenet, wyszukujemy identycznie, jak w przypadku patentów chińskich.

Dla patentów koreańskich omówione będą także dwie drogi uzyskania maszynowego tłumaczenia. Pierwszym sposobem jest wyszukiwanie przez anglojęzyczną stronę Narodowego Urzędu Własności Intelektualnej Korei (KIPRIS) [<http://eng.kipris.or.kr/enghome/main.jsp>], natomiast drugą opcją jest serwis Europejskiego Urzędu Patentowego (Espacenet) [<http://pl.espacenet.com/>]. Także w tym przypadku polecam sprawdzenie obu stron, ponieważ zdarza się, że tłumaczenia nowszych patentów wykonuje tylko strona Espacenet, natomiast starsze zawiera strona KIPRIS.

Kopiujemy koreański patent odnaleziony np. w bazie Chemical Abstracts, na platformie SciFinder. Oznaczenie kraju ma symbol KR.

Następnie przechodzimy do podstrony KIPRIS, przez podany link. W okno o nazwie A. Publication Number należy wpisać numer patentu. Przed numerem wpisujemy cyfrę 10.

Wynik wyszukiwania zawiera szczegółowe dane bibliograficzne patentu i jego abstrakt, a także oznaczony na rysunku przycisk umożliwiający przejście do pełnego tekstu.

Na tym slajdzie prezentuję widok pełnotekstowy, z oznaczonym na rysunku przyciskiem Machine Translation, umożliwiającym maszynowe tłumaczenie dokumentu.

Aby uzyskać pełny tekst, należy przepisać litery i cyfry, pojawiające się na rysunku.

Pojawia się kolejna strona, zawierająca opcje tłumaczeń tekstu. Spośród przedstawionych propozycji, najkorzystniej jest wybrać format PDF. Otrzymujemy przetłumaczony w całości dokument.

Jako drugą opcję wyszukiwawczą polecam, podobnie jak w przypadku patentów chińskich oraz japońskich, serwis Espacenet.